

19. 4. 2006

ID: 39902

Změna ceny prací a nákladů u smlouvy o dílo

Zatímco pro změnu ceny prací a nákladů do rozpočtu nezahrnutých se vyžaduje jednostranný právní úkon objednatele v písemné formě (schválení, či dodatečné objednání), pro zvýšení ceny prací a nákladů do rozpočtu zahrnutých zákon písemnou formu tohoto úkonu nežadá; ke zvýšení ceny díla postačuje souhlas objednatele. Souhlas jako jednostranný projev vůle pak může být učiněn jednáním nebo opomenutím, může se stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Odo 513/2002, ze dne 27.4.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobců A) V. N., a B) M. N., obou zastoupených, advokátem, proti žalovaným 1) Ing. V. K., a 2) Ing. J. K., advokátkou, o zaplacení částky 84.050,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 11 C 100/94, o dovolání žalobců proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 1. října 2001, č.j. 11 Co 149/2001-189, tak, že dovolání směřující proti výroku rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 1. října 2001, č.j. 11 Co 149/2001-189, jímž byl změněn rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 28. listopadu 2000, č.j. 11 C 100/94-161, ve věci samé tak, že se zamítá žaloba, aby žalovaní byli uznáni povinnými zaplatit žalobcům společně a nerozdílně částku 84.050,- Kč s příslušenstvím, se zamítá. Dovolání směřující proti výrokům rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 1. října 2001, č.j. 11 Co 149/2001-189, jimiž bylo rozhodnuto o nákladech řízení účastníků a státu, se odmítá.

Z odůvodnění:

Žalobci (žalobkyně přistoupila do řízení na stranu žalobce dne 20. 5. 1997) se domáhali po žalovaných zaplacení částky 212.911,- Kč s příslušenstvím. Uváděli, že s žalovanými uzavřeli dne 7. 1. 1992 smlouvu o dílo, podle níž měli žalovaní pro žalobce zhotovit stavební objekt řadové trojgaráže. Žalovaná částka sestává z částky 83.281,- Kč, kterou žalobci po žalovaných požadují z titulu přeplatku ceny díla, dále pak z částky 65.130,- Kč, kterou požadují jako slevu z ceny díla, a z částky 64.500,- Kč, která představuje smluvní pokutu.

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 15. ledna 1996, č.j. 11 C 100/94-37, zamítl žalobu požadující, aby žalovaní zaplatili žalobci 212.911,- Kč s příslušenstvím a rovněž zamítl vzájemnou žalobu, aby žalobce zaplatil žalovaným 49.389,- Kč s příslušenstvím.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 30. září 1996, č. j. 12 Co 382/96-49, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 15. ledna 1996, č.j. 11 C 100/94-37, v odvoláním napadeném výroku, jímž byla zamítnuta žaloba na zaplacení 219.911,- Kč s příslušenstvím, zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 22. září 1998, č.j. 11 C 100/94-109, uložil žalovaným, aby do tří dnů od právní moci rozsudku společně a nerozdílně zaplatili žalobcům 84.050,- Kč se 17 % úrokem z prodlení od 2.12.1993 do zaplacení, zamítl žalobu na zaplacení dalších 128.861,- Kč se 17 % úrokem z prodlení od 4.2.1993 do zaplacení, a rozhodl o nákladech řízení.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 30. dubna 1999, č.j. 11 Co 175/99-133, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 22. září 1998, č.j. 11 C 100/94-109, ve výroku, jímž bylo žalobě vyhověno, zrušil a v tomto rozsahu věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 31. srpna 1999, č.j. 11 C 100/94-139, žalobu na zaplacení částky 84.050,- Kč se 17 % úrokem od 4.2.1993 do zaplacení zamítl, a rozhodl o nákladech řízení.

Městský soud v Praze k odvolání žalobců usnesením ze dne 18. srpna 2000, č.j. 11 Co 198/2000-154, rozsudek

Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 31. srpna 1999, č.j. 11 C 100/94-139, zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 28. listopadu 2000, č.j. 11 C 100/94-161, uložil žalovaným, aby do 15 dnů od právní moci rozsudku zaplatili žalobcům společně a nerozdílně částku 84.050,- Kč se 17 % úrokem z prodlení od 2.12.1993 do zaplacení, a rozhodl o nákladech řízení účastníků a státu. Vyšel ze zjištění, že účastníci uzavřeli dne 7.1.1992 smlouvu o dílo, v níž se žalovaní zavázali pro žalobce zhotovit garáž za sjednanou cenu 299.790,- Kč; tato cena byla pozdější dohodou účastníků zvýšena na 328.719,- Kč. Protože žalobci zaplatili žalovaným za dílo celkem 412.000,- Kč, aniž se na dalším zvýšení ceny díla (nad částku 328.719,- Kč) dohodli, představuje rozdíl mezi sjednanou a skutečně zaplacenou cenou díla (tj. částka 84.050,- Kč) bezdůvodné obohacení žalovaných.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 1. října 2001, č.j. 11 Co 149/2001-189, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 28. listopadu 2000, č.j. 11 C 100/94-161, ve výroku o věci samé změnil tak, že žalobu na zaplacení částky 84.050,- Kč s příslušenstvím zamítl, a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, že předmětná smlouva o dílo není neplatná ani pro žalobci namítaný nedostatek pravé vůle a vážně myšleného právního úkonu, ani pro jimi namítanou neurčitost subjektů této smlouvy. Na rozdíl od soudu prvního stupně má odvolací soud zato, že platná smlouva o dílo byla uzavřena podle občanského zákoníku, neboť se účastníci nedohodli, že se jejich právní vztah bude řídit obchodním zákoníkem. Odchylně od soudu prvního stupně pak rovněž uzavřel, že plně v intencích dané smlouvy o dílo byla cena díla opakovaně upravena „podle skutečných nákladů stavby a cenových hladin roku 1992“, a to nejen na částku 328.719,- Kč, ale posléze na částku 412.000,- Kč. Žalobci toto zvýšení akceptovali mimo jiné tím, že proplatili konečnou fakturu (navyšující cenu díla na 412.000,- Kč) vystavenou žalovanými, již předcházela požadavek žalovaných na navýšení ceny díla. Žalovaná částka 84.050,- Kč tak nebyla žalobci žalovaným plněna bez právního důvodu a žalovaným bezdůvodně obohacení nevzniklo.

Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání, v němž požadují, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolacímu soudu vytýkají, že se nezabýval otázkou, zda účastníci sjednali cenu díla podle rozpočtu ve smyslu ustanovení § 635 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „ObčZ“, či zda byla cena určena odhadem ve smyslu ustanovení § 636 odst. 1 ObčZ, což má význam pro posouzení podmínek jejího překročení. Mají za to, že odvolací soud dospěl k nesprávnému závěru, že žalobci uhrazením faktury konkludentně souhlasili se změnou ceny díla, neboť smlouva o dílo byla uzavřena písemně, takže mohla být změněna rovněž pouze písemně (§ 40 odst. 2 ObčZ). Podle názoru žalobců odvolací soud pochybil i při rozhodování o nákladech řízení nevzal-li v úvahu, že žalovaní měli ve věci pouze částečný úspěch, neboť zamítnuta byla jejich protižaloba na zaplacení 49.389,- Kč; o nákladech řízení státu rozhodl odvolací soud za situace, kdy nebylo rozhodnuto o odvolání žalobců proti rozhodnutí o znalečném a výše těchto nákladů nemohla být postavena najisto. Doplňkem dovolání žalobci namítají, že odvolací soud nesprávně posoudil předmětný vztah účastníků podle občanského zákoníku, ačkoli se účastníci ve smlouvě o dílo výslovně dohodli, že jejich právní vztah se bude řídit ustanovením §§ 536 až 565 obchodního zákoníku.

Podle ustanovení části 12, hlavy I, bodu 17 zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, se dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1.1.2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tedy podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.12.2000 – dále jen o. s. ř.). Tak je tomu i v posuzovaném případě.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění že dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě oprávněnými osobami řádně zastoupenými advokátem (240 odst. 1, § 241 odst. 1 o. s. ř.), a je podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné, neshledal toto dovolání opodstatněným.

Podle ustanovení § 242 odst. 1 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden. Podle ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. K vadám uvedeným v ustanovení § 237 o. s. ř., a je-li dovolání přípustné, i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, však dovolací soud přihlédne, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Pro identifikaci dovolacích důvodů není rozhodující, jak jsou v dovolání označeny, je třeba vycházet z jejich obsahového vymezení, tedy pod který zákonný dovolací důvod je lze podřadit.

V posuzovaném případě dovolatelé nenamítají, že by v řízení došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 o. s. ř. a existence takových vad se z obsahu spisu nepodává. Tvrzením, že odvolací soud „se nezabýval otázkou, zda byla mezi účastníky skutečně sjednána cena díla podle rozpočtu ve smyslu § 635 odst. 1 ObčZ, či zda byla určena odhadem ve

smyslu § 636 odst. 1 ObčZ“, a tudíž nezjišťoval skutečnost rozhodnou pro posouzení věci, žalobci uplatňují dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., jímž lze namítat, že řízení je postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Výtkami, že ze samotné úhrady fakturovaných částek nelze dovodit souhlas žalobců se změnou smlouvy v ujednání o ceně díla, a že právní vztah vzniklý mezi účastníky na základě smlouvy o dílo měl být posuzován nikoli podle občanského zákoníku, nýbrž podle obchodního zákoníku, uplatňují žalobci dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Podle § 240 odst. 1 o. s. ř. účastník může podal dovolání do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni. Podle § 242 odst. 4 o. s. ř. účastníci mohou po dobu trvání lhůty k dovolání měnit dovolací důvody a rozsah, ve kterém rozhodnutí odvolacího soudu napadají. Účelem této právní úpravy je zamezit obcházení dovolací lhůty a požadavku na úplnost dovolání (§ 241 odst. 2 o. s. ř.) pomocí změny rozsahu napadení rozhodnutí odvolacího soudu nebo změny dovolacího důvodu.

Vázanost rozsahem dovolacích návrhů v širším slova smyslu se projeví také v případech, kde je jako dovolací důvod uplatňováno nesprávné právní posouzení věci dovolacím soudem. Jestliže odvolací soud ve svém rozhodnutí řešil několik relativně samostatných právních otázek a dovolatel v dovolání projevil vůli přezkoumat správnost právních závěrů odvolacího soudu jen ve vztahu k některé z těchto otázek, je dovolací soud vázán takto určeným rozsahem dovolání. V posuzovaném případě žalobci ve včas podaném dovolání projeví vůli přezkoumat správnost právních závěrů odvolacího soudu jen ve vztahu k otázce, zda ze samotné skutečnosti, že žalobci uhradili jim fakturované částky, lze s přihlédnutím k výkladu ustanovení § 4 smlouvy o dílo uzavřené dne 7. 1. 1992 dovodit i jejich souhlas se změnou této smlouvy, resp. jejího ujednání o ceně díla. Námitku, že právní vztah vzniklý mezi účastníky neměl být posouzen podle občanského zákoníku, nýbrž správně podle obchodního zákoníku, uplatnili dovolatelé až ve svém podání ze dne 6. 2. 2002, tedy po uplynutí dovolací lhůty, jejíž poslední den připadl na 7. 1. 2002. Protože - jak bylo výše vyloženo - je dovolací soud vázán pouze včas uplatněným dovolacím důvodem, a to včetně jeho obsahové konkretizace, nemohl být v posuzovaném případě přezkoumán právní závěr odvolacího soudu, který nebyl dovoláním napaden včas; rozsah dovolacího přezkumu tak zůstal vymezen pouze včas uplatněnými dovolacími námitkami žalobců.

Zákonné předpoklady pro zvýšení (překročení) ceny díla zhotovitelem jsou odlišně upraveny pro případ, kdy je cena dohodnuta podle rozpočtu (§ 635 ObčZ), nebo kdy je určena odhadem (§ 636 ObčZ). Pokud by v daném případě odvolací soud nezjišťoval, kterým z těchto způsobů byla cena díla stanovena, nezjistil by rozhodné okolnosti, resp. pomínil by objasnění skutečnosti rozhodné pro právní posouzení věci a řízení by bylo zatíženo vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací námitky žalobců, jimiž je vytýkána právě tato vada řízení, jsou liché. Odvolací soud totiž ve svém rozsudku výslovně uzavírá, že v posuzovaném případě byla cena díla vymezena rozpočtem stavby ve výši 299.790,- Kč a tento svůj závěr dovozuje z obsahu předmětné smlouvy o dílo, konkrétně z jejího § 4. Neúplnost nebo nesprávnost zjištění skutkového stavu věci není dovolacím důvodem podle § 241 odst. 2 písm. b) o. s. ř. v případě, že odvolací soud dospěl ke skutkovým závěrům, na kterých založil své rozhodnutí; dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř. tedy naplněn není.

Rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném posouzení věci, dopustí-li se soud při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav omylu, tedy na správně zjištěný skutkový stav aplikoval jinou právní normu než měl, nebo sice použil správný právní předpis, avšak nesprávně jej vyložil, nebo ze skutečností najisto postavených vyvodil nesprávné právní závěry.

Podle ustanovení § 635 odst. 1 ObčZ byla-li cena dohodnuta podle rozpočtu, nesmí být bez souhlasu objednatele zvýšena. Práce a náklady do rozpočtu nezahrnuté lze účtovat pouze tehdy, schválil-li je objednatel písemně nebo jestliže práce dodatečně písemně objednal.

Z citovaného ustanovení vyplývá, že zhotovitel nemůže cenu díla zvýšit jednostranně bez ohledu na objednatele (účelem určení ceny podle rozpočtu je poskytnout objednateli záruku, že cena nepřekročí určitou částku, popř. že nebudou vykonány jiné práce nebo vynaloženy jiné náklady než dohodnuté ve smlouvě). Zákon však odlišuje mezi zvýšením ceny u prací a nákladů do rozpočtu zahrnutých (viz. první věta citovaného ustanovení) a u prací a nákladů do rozpočtu nezahrnutých (viz. druhá věta citovaného ustanovení). Zatímco pro změnu ceny prací a nákladů do rozpočtu nezahrnutých (jde současně o změnu předmětu dohodnuté smlouvy) se vyžaduje jednostranný právní úkon objednatele v písemné formě (schválení, či dodatečné objednání), pro zvýšení ceny prací a nákladů do rozpočtu zahrnutých zákon písemnou formu tohoto úkonu nežadává; ke zvýšení ceny díla postačuje souhlas objednatele. Souhlas jako jednostranný projev vůle pak může být učiněn jednáním nebo opomenutím, může se stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit (§ 35 odst. 1 ObčZ).

I když v posuzovaném případě byla v písemné smlouvě o dílo cena díla dohodnuta podle rozpočtu na 299.790,- Kč, účastníci o její změně průběžně jednali a výslovně se dohodli o zvýšení ceny na 328.719,- Kč. Zasláním faktury, již byla cena navýšena až na celkových 412.000,- Kč (a již předcházel požadavek žalovaných na zaplacení vyšší ceny díla), dali žalovaní žalobcům jednostranně najevo, že z titulu smlouvy o dílo požadují celkem 412.000,-Kč (tj. další navýšení ceny nad dohodnutých 328.719,- Kč). Jestliže žalobci požadovanou částku na jim zřejmý účel žalovaným zaplatili, je namísto dovozovat, že souhlasili s takto zvýšenou cenou oproti původně dohodnuté, neboť jejich chování nevzbuzovalo žádné pochybnosti o tom, co chtěli projevit. Závěr odvolacího soudu, že na podkladě konkludentního souhlasu učiněného proplacením konečné faktury, došlo ke zvýšení ceny díla na částku 412.000,- Kč, a že žalobci neplnili žalovaným částku 84.050 Kč bez právního důvodu, je proto správný.

Lze tedy uzavřít, že žádný z uplatněných dovolacích důvodů není v dané věci naplněn. Protože rozsudek odvolacího soudu ve věci samé je z hlediska uplatněných důvodů a jejich obsahové konkretizace správný, dovolací soud dovolání žalobců směřující proti tomuto rozhodnutí zamítl (§ 243b odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání žalobců směřuje výslovně i proti rozsudečným výrokům, jimiž odvolací soud rozhodl o nákladech řízení účastníků a o nákladech řízení státu. Uvedené výroky – ač jsou součástí rozsudku – mají povahu usnesení (§ 167 odst. 1 o. s. ř.) a proto bylo na místě uvážit přípustnost dovolání žalobců v tomto směru jak z pohledu již zmiňovaných ustanovení § 237 odst. 1 a § 239 o. s. ř., tak rovněž i z pohledu ustanovení § 238a o. s. ř. Jak bylo již shora uvedeno, vady vyjmenované v § 237 odst. 1 o. s. ř. řízení nezatěžují. Ustanovení § 239 o. s. ř. přípustnost dovolání proti zmíněným akcesorickým výrokům nezakládá, neboť nejde o usnesení ve věci samé. Přestože odvolací soud svým rozhodnutím v důsledcích změnil rozhodnutí soudu prvního stupně ve výroku o nákladech řízení účastníků a ve výroku o nákladech řízení státu, je použitelnost ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. v posuzovaném případě vyloučena právě proto, že jde o rozhodnutí o nákladech řízení. Rozhodl-li o nákladech odvolacího řízení, nejde o rozhodnutí měnící ani potvrzující; písmenům b/ až f/ ustanovení § 238a odst. 1 o. s. ř. pak nelze usnesení o nákladech řízení podřadit. Lze tudíž uzavřít, že dovolání žalobců směřuje proti výrokům rozhodnutí odvolacího soudu, proti nimž není tento opravný prostředek přípustný a dovolací soud jej proto jako nepřípustné odmítl (§ 243b odst. 4 věta první, § 218 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.), aniž se jím mohl zabývat z pohledu v něm uplatněných námitek.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělků \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)